

NATUUR IN HET OOSTERDELGEBIED – ZOOGDIEREN – deel 2

In deel 1 over de zoogdieren in het Oosterdelgebied vertelde ik u iets over hazen, konijnen, ware muizen en woelmuizen. In deel 2 laat ik de volgende dieren aan bod komen: de mol, egel en dwergvleermuis.

Mol

De mol behoort tot de insectenetende zoogdieren.

Vanaf februari, tegenwoordig soms ook al vanaf november, zien we overal in de bermen in het Oosterdelgebied molshopen, vaak in rijen, verschijnen.

Molshopen in de sneeuw op de Reiger in februari 2021

en in januari 2022 (heel vroeg dit jaar)

De mol zelf laat zich maar sporadisch zien. Het is een bijzonder beestje met zijn zwart fluwelen vacht, zijn kleine, slechtziende ogen, spitse roze snuit en roze voorpoten, die je gerust kunt omschrijven als “kolenschoppen”. Veel mensen zien liever geen mollen in hun tuin, omdat zij gangen graven en molshopen opwerpen. Toch zijn het juist ook voor de tuin zeer “nuttige” dieren. Ze eten allerlei insecten, spinnen, slakken, jonge muizen, kevers en hebben een voorkeur voor regenwormen. Alle dieren die in hun gangenstelsel vallen zijn ten dode opgeschreven. Daarnaast woelen mollen de grond om, waardoor deze luchtig wordt, zuurstof krijgt en goed afwatert.

2)

3)

3)

De mol is een solitair levend zoogdier met een eigen territorium, dat hij goed verdedigt. Dat van een mannetje kan 3000 m² groot zijn, dat van een vrouwtje is kleiner, 2000 m².

In de paartijd (februari-april) gaan mannetjes op zoek naar vrouwtjes. Ze verlaten hun territorium en graven lange “mollenritten” (mollengangen), totdat ze een territorium van een vrouwtje hebben gevonden.

Onder de grond heeft de mol geen natuurlijke vijanden, op zijn eigen soortgenoten na. Boven de grond is dit anders. Dan zijn zij een geliefde prooi voor uilen, buizerds, blauwe reigers en diverse zoogdieren, zoals vos en wezel. Andere doodsoorzaken zijn honger door droogte en verdrinking doordat hun gangen onder water komen.

Egel (insecteneter)

In tegenstelling tot de mol kunnen we egels wat vaker zien in het Oosterdelgebied, hoewel hun aantallen de laatste jaren landelijk gezien sterk afnemen. Vanaf de schemering en 's nachts zijn ze actief. Mocht je 's nachts eens een luid, knorrend geluid in de tuin horen, dan zou het best kunnen zijn dat dat geluid afkomstig is van een stelletje parende egels.

Helaas vinden veel egels de dood door het wegverkeer. Ondanks hun vermogen om snel te kunnen rennen zijn ze meestal te laat om zichzelf in veiligheid te brengen als er een auto nadert. Vind je een levende egel overdag, dan is er vaak iets aan de hand met het dier. Het is ziek, verhongerd of aangereden. Waarschuw in zo'n geval Stichting Dierenambulance Noord-Kennemerland: tel. 088-811-3750.

Een jonge, zieke egel

Een gezonde, volwassen egel

Een opgerolde egel 3)

Egels komen in allerlei landschappen voor. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos, liefst met ondergroei, zijn goede leefgebieden. Egels komen ook in steden voor, zolang er maar groen en schuilplaatsen aanwezig zijn en zij zich over flinke afstanden kunnen verplaatsen. Schuttingen kunnen hierbij een obstakel vormen. Een kleine opening onderin kan er al voor zorgen dat egels door kunnen lopen naar een volgende tuin. Hun territorium is behoorlijk groot: 20-40 ha voor een mannetje en 10-20 ha voor een vrouwtje. Ze verdedigen dit niet tegen soortgenoten. In een nacht kunnen ze wel een afstand afleggen van enkele kilometers.

Om de tuin aantrekkelijk te maken voor egels kun je het volgende doen, of juist achterwege laten:

- Zorg voor een rommelhoekje met bladeren en takjes. Veeg ze op een hoop onder een struik. Ook een composthoop of een stapeltje houtblokken kunnen dienen als slaap- of overwinteringsplek.
- Hoe meer inheemse planten er in je tuin groeien, des te meer insecten komen hierop af. Insecten, slakken, regenwormen, rupsen, eieren en ook bessen vormen het voedsel voor egels.
- Op een beschut plekje kun je in een ondiep schaaltje water doen. Ververs het wel regelmatig. Geef ze be-
sluit geen melk, want hiervan raken ze aan de diarree.
- Laat de robotmaaier alleen overdag zijn werk doen. 's Nachts vallen egels nogal eens te prooi aan dit soort moderne apparaten.
- Mocht je het een egel nog meer naar het zin maken, maak dan een egelhuis. Op www.natuurmonumenten.nl kun je de bouwtekening opvragen.

Bij dreigend gevaar rollen egels zich op. Hun stekels beschermen hen dan. Tijdens de paring vormen die stekels natuurlijk een hindernis. Die paring duurt heel lang, want voordat het vrouwtje het mannetje toelaat gaat er de nodige tijd verloren. Als zij dan eindelijk bereid is om te paren legt zij haar stekels plat. Er kunnen in een jaar tijd wel drie generaties geboren worden. De blind geboren jongen zijn na ca. zes weken zelfstandig.

Gewone dwergvleermuis

Zoals ik al in deel 1 schreef komen in het Oosterdelgebied hoogst waarschijnlijk ook nog andere soorten vleermuizen voor. Omdat alleen de waarnemingen van een "gewone dwergvleermuis" als juist gedetermineerd zijn bij www.waarneming.nl beperk ik me in dit artikel tot deze soort. De verschillende soorten vleermuizen zijn over het algemeen lastig te herkennen als zij aan het jagen zijn. Daar vliegen ze veel te vlug voor. Elke soort produceert zijn eigen geluid. Daarom kunnen de soorten het best met een "batdetector" (het woord zegt het al) gedetecteerd worden.

4)

3)

1)

De gewone dwergvleermuis is de kleinste, inheemse vleermuis die overal in Nederland voorkomt. Duidelijke kenmerken zijn de bruine vacht en donkere kop en in verhouding tot andere vleermuizen, kleine oortjes. Ze wegen tussen de 3,5 en 9 gram en hebben een spanwijdte van 18 tot 24 cm.

Vrij snel na zonsondergang komen deze vleermuizen tevoorschijn en beginnen zij met hun jacht op muggen, dansmuggen, schietmotten, haften, gaasvliegen, nachtvlinders en soms ook kevers. Ze jagen relatief snel en wendbaar in een grillige vlucht met veel bochten en lussen en vliegen daarbij op enige afstand (1 tot 8 m) langs de vegetatie, maar ook langs huizen en andere opgaande elementen. Omdat het licht van lantaarnpalen insecten aantrekt zie je ze ook daar. Ze jagen in het Oosterdelgebied langs de bosranden, sloten, boven open

plekken, waarbij oude, voedselrijke loofbossen, waterpartijen en beschutte oevers favoriet zijn. Volop voedselmogelijkheden dus voor deze dwergvleermuis.

Maar waar verblijven ze overdag en 's winters? Ik weet het niet. Ze leven in kolonies en rusten en overwinteren in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten of onder dakpannen. Bij vorst zoeken ze graag verwarmde huizen op. Dwergvleermuizen slapen niet heel vast in de winter. Tijdens een milde winter gaan ze ook op jacht. Misschien is het een leuk idee om eens 's avonds op pad te gaan met een kenner.

Danny Disma-van Laar

April 2023

Bronvermelding informatie: www.waarneming.nl, <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten>

Bron foto's: de met 1) gemarkeerde foto is afkomstig van <https://pixabay.com>. De andere gemarkeerde foto's zijn van de volgende site: <http://www.freenatureimages.eu>: 2) Saxifraga-Rudmer Zwerver, 3) Saxifraga-Mark Zekhuis, 4) Saxifraga-Jeroen Willemsen